

Κώστας Κρεμμύδας

Αντρέας Παγουλάτος: κυ-μαι-νό-μα-στε

*ξεχνιέσαι/ στ' αρχαιοφυλάκια/ με τα μητρώα των αγνοουμένων/ παίζεις άνετα τον
ακέφαλο/ το μόλις βγήκε από το αυγό/ μπλέκεις τις ξένες γλώσσες με τις μεταφρά-
σεις/ στο τέλος βάζεις ξένο κεφάλι/ το χειροκρότημα εκδηλώνει συμπαράσταση*

Η ζωή [και εννοώ το έργο αφού αυτό ήταν το «Επίμαχο» της πορείας του Αντρέα Παγουλάτου (1946-2010)], δεν ήταν παρά μια περιδίηση σ' ένα ακρωτήριο όπου σβήνονται αυτές οι καθημερινές λέξεις. Να συνταυτίσουμε τη μουσική με τις λέξεις, αφού στον Αντρέα τα δυο μαζί συλλειτουρούσαν δίχως να ξεχωρίζει ή να υπερέχει το ένα του άλλου. Κοιτώντας με απόγνωση τον χώρο που έζησε, έγραψε και έσβησε μέσα σ' έναν απίστευτο όγκο από βιβλία, περιοδικά, αποκόμματα εφημερίδων, φωτοτυπίες, χειρόγραφα, δίσκους βινυλίου, 45άρια, cd, dvd, κασέτες και βιντεοκασέτες, βρήκα πεσμένο ένα κόκκινο ντοσιέ όπου είχε καταγράψει και μάλιστα με διαφορετικού χρώματος μελάνι ένα ένα τα τραγούδια σημαντικών δημιουργών του ρεμπέτικου, σημειώνοντας τίτλους, στιχουργούς, έτος και κωδικό κυκλοφορίας του δίσκου! Μια απίστευτη δουλειά που έδειχνε όχι απλώς την αγάπη και τις επιρροές του από την ελληνική ρεμπέτικη μουσική αλλά και την εμμονή του σε πράγματα τριτεύουσας, για τους πολλούς, σημασίας. Η μουσική

λοιπόν στα πολλαπλά του ακούσματα, από Στραβίνσκι, Μπέλα Μπάρτοκ, συνθέτες της Σχολής της Βιέννης, μέχρι τον Βίλα Λόμπος, τους βραζιλιάνικους¹ ήχους αλλά και τις αφρικάνικες νότες, βρήκε τον δικό της χώρο μέσω των ποιητικών του κυματισμών, που μπορεί να ξένιζαν σε πρώτη ματιά τους πολλούς –ο Αντρέας όμως είχε το χάρισμα να ζωντανεύει με την απαγγελία τα κείμενά του–, περιέκλειαν εντούτοις μια ευανάγνωστη «ηχητική γραφή». Τέσσερα σημεία/διαστάσεις-επιρροές μπορούμε σχηματικά να αναγνωρίσουμε στην ποίησή του: τη μουσική («πέφτω κι αδημονώ να πέσω η μουσική να ξεπεράσει τη μουσική ροή ρυάκισμα στα χαμηλά»), όπως καταγράφηκε ως άκουσμα και βίωμα από τις προσωπικές/οικογενειακές του εμπειρίες στο περίφημο κέντρο «Ροσινιόλ» – μέχρι πρόσφατα κάναμε τη βόλτα από τη Δυοραχίου για ν' αντικρίσουμε απλώς το σύγχρονο κτήριο της ΔΕΗ. Δεύτερη επιρροή η πολιτική ένταξη του περιβάλλοντός του στην Αριστερά, η συμμετοχή του πατέρα στον Εμφύλιο, η διαφυγή μετά την ήττα και η οριστική εγκατάστασή του στην Τα-

Ο Αντρέας Παγουλάτος στο Φεστιβάλ Δράμας
(φωτό: Γιώργος Κασαπίδης).

σκένδη, που ουσιαστικά σηματοδότησαν την απώλεια: *Λυπάμε για τους συντρόφους που δε θα φτάσω ν' αντικρίσω: τόσα πρόσωπα, τόσες εκφράσεις που τους λείπει η παρουσία. Βαριά η ξενιτιά μου, η στέρησή τους.* Τρίτη η παραμονή του στο Παρίσι σε μια περίοδο κοινωνικής ανάτασης, διαρκών αμφισβητήσεων και ανατροπών, γεγονός που τον οδηγεί στην επιλογή της *γλωσσοκεντρικής γραφής*, όχι τόσο ως ποιητικής έκφρασης αλλά μάλλον ως μεθόδου που οδηγεί σε πολλαπλές ρήξεις με τις παγιωμένες ποιητικές συμβάσεις της εποχής. Τέλος η αγάπη και η συστηματική ενασχόλησή του με τον *κινηματογράφο* δημιούργησαν μια επιπλέον διάσταση στη δουλειά του: με τα πλάνα να κυριαρχούν, τις εικόνες, το βάθος πεδίου, το αξελερό ή άλλοτε ηαργή κίνηση, το απότομο cut, η κατακόρυφη κίνηση της κάμερας, να τροφοδο-

τούν τους στίχους και να δίνουν πνοή στις απλές λέξεις του.

Πενήντα χρόνια ο Αντρέας πάλεψε

Ο Αντρέας Παγουλάτος.

με τη ζωή και την τέχνη δημιουργώντας σταθερά ένα έργο που πρέπει να μελετηθεί ουσιαστικά, πέρα από τις κοινοτοπες «μαρτυρίες», τη δικαιολογημένη έκφραση οδύνης ή τα πρόχειρα σχόλια που ακολουθούν έναν απρόσμενο θάνατο. Χρόνια τώρα στηρίχτηκα στην αισιοδοξία του χάρη στην οποία κάναμε πολλά, κι όχι με όρους δημοσίων σχέσεων των κρατικών και παχυλώς επιχορηγούμενων ιδρυμάτων. Αγονία και πόθος κοινός όπως τον διατύπωσε στο προτελευταίο ποίημα της τελευταίας αλλοί-

μονο εν ζωή συλλογής του «Πέραμα»: {Μακάρι} *πάνοπλα/να ήτανε/τα ποιήματα/και να νικούσαν.*

Σημειώσεις

1. Ένα βράδυ μιλούσε με τις ώρες στην Τζελα Ασπρογέρακα για την επί χρόνια συμβίωσή του με μια Βραζιλιάνα στο Παρίσι, μέσω της οποίας γνώρισε καλύτερα την τέχνη και τους ανθρώπους της Βραζιλίας. Μια άγνωστη πτυχή του Αντρέα.

Ο Αντρέας Παγουλάτος ήταν πολύτιμος συνεργάτης της *Ουτοπίας* και αγαπητός φίλος. Μέλος της Συντακτικής Επιτροπής, πλούτισε το περιοδικό με την παρουσία και τις ιδέες του, με τα άρθρα του και τις αριστοτεχνικές μεταφράσεις Ευρωπαίων και Λατινοαμερικανών ποιητών. Θα τιμήσουμε τον πνευματικό άνθρωπο και φίλο, με ειδικό αφιέρωμα της *Ουτοπίας*.

Η Συντακτική Επιτροπή

II

η ιστορία
 γράφεται με βόμβες;
 ο ιστός βρίσκεται
 και ιστορείσαι όταν
 μαθαίνεις ν' αντιστέκεσαι;
 εκείνοι όμως συνεχίζουν
 τη δική τους ιστορία σχεδιάζουν
 τους δικούς μας χάρτες γράφουν
 με το δικό μας αίμα φόνους
 όπου οι βόμβες δεν σταματούν
 να πέφτουν

κατα κραυγές:
 καταραμένοι
 βόμβα τη βόμβα
 να είστε: ζωντανούς
 βάζετε στόχους τελείες και
 παύλες στις ζωές αποσιωπητικά
 καταραμένοι να είστε για τους ζωντανούς
 χάρτες που καίτε για τα άγνωστα κοιτάσματα που
 δεν βλέπουν το φως
 χίλιες φορές καταραμένοι για τα παιδιά
 ξετρελαμένα κοσσύφια
 θρηνητικά
 πριν κελαηθήσουν
 δεντράκια τρυφερά
 πριν ανθοφορήσουν
 πάνοπλα
 να ήτανε
 τα ποιήματα
 και να νικούσαν

